

Дослідження стану доступності закладів дошкільної освіти, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами

2026

НАУКОВИЙ КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Денисюк О. Я., заступник начальника відділу освітньої статистики і аналітики;

Ткаченко В. В., завідувач сектору дошкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики;

Титаренко Н. В., завідувач сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики;

Іриневич Ю. В., заступник начальника відділу адміністрування освітніх інформаційних систем, к.е.н.;

Коломієць А. А., провідний фахівець сектору захисту інформації відділу адміністрування освітніх інформаційних систем

Зміст

Вступ.....	4
Дрступ дітей з особливими освітніми потребами до дошкільної освіти.....	6
Кадрове забезпечення дошкільної освіти для дітей з ООП.....	10
Забезпечення безбар'єрного середовища в закладах дошкільної освіти.....	14
Висновки.....	18

Вступ

Доступність дошкільної освіти є однією з базових характеристик якості освітньої системи та важливим індикатором забезпечення рівних можливостей для розвитку кожної дитини. Саме на рівні дошкільної освіти відбувається перше системне включення дитини в організоване освітнє середовище, формуються передумови для подальшого навчання, соціалізації та взаємодії з суспільством.

У цьому контексті особливого значення набуває забезпечення доступу до дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (з ООП). Йдеться не лише про реалізацію гарантованого права на освіту, а про створення умов, за яких освітнє середовище здатне враховувати різноманітність потреб дітей і забезпечувати їхню повноцінну участь в освітньому процесі. Інклюзивність у такому розумінні розглядається не як окрема складова, а як системна характеристика функціонування закладів дошкільної освіти.

Доступність закладів дошкільної освіти охоплює комплекс взаємопов'язаних аспектів, серед яких фізична доступність інфраструктури, організація освітнього процесу, кадрове забезпечення та наявність необхідних освітніх і корекційно-розвиткових послуг. Недостатній рівень розвитку будь-якого з цих компонентів може створювати бар'єри для участі дітей в освітньому процесі, зокрема для дітей з ООП.

Попри активне впровадження підходів інклюзивної освіти, розвиток доступного освітнього середовища у сфері дошкільної освіти залишається нерівномірним і потребує системного моніторингу. Така нерівномірність може проявлятися як у регіональному розрізі, так і залежно від типу місцевості чи ресурсного забезпечення конкретних закладів освіти.

У зв'язку з цим актуальним є проведення комплексного аналізу стану доступності закладів дошкільної освіти, зокрема для дітей з ООП.

Методологічні підходи до дослідження. Дослідження ґрунтується на аналізі даних державної статистичної звітності за формою № 85-К «Звіт про діяльність закладів дошкільної освіти за рік», а також оперативних даних департаментів освіти обласних військових адміністрацій і Київської міської державної адміністрації (КМДА). У межах дослідження застосовано методи порівняльного та динамічного аналізу для оцінки змін ключових показників доступності дошкільної освіти, зокрема щодо охоплення дітей з особливими освітніми потребами, кадрового забезпечення та рівня створення безбар'єрного середовища.

Мета дослідження – оцінка стану та динаміки доступності закладів дошкільної освіти, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження – стан і динаміка доступності закладів дошкільної освіти для дітей, зокрема дітей з ООП, щодо охоплення освітніми послугами, кадрового забезпечення та створення безбар'єрного інклюзивного середовища.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан і динаміку доступу дітей з ООП до дошкільної освіти.
2. Оцінити стан і зміни в кадровому забезпеченні дошкільної освіти для дітей з ООП.
3. Проаналізувати рівень забезпеченості закладів дошкільної освіти елементами безбар'єрного середовища.
4. Виявити ключові тенденції розвитку доступності дошкільної освіти для дітей з ООП.

Результати аналізу можуть бути використані як підґрунтя для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення рівня доступності дошкільної освіти та подальший розвиток інклюзивного освітнього середовища.

Доступ дітей з особливими освітніми потребами до дошкільної освіти

Оцінка доступу дітей з особливими освітніми потребами до дошкільної освіти передбачає аналіз не лише загальної чисельності таких дітей, але й особливостей їхнього залучення до різних форм організації освітнього процесу. Важливим є розуміння того, якою мірою система дошкільної освіти забезпечує можливість для дітей з ООП здобувати освіту в умовах, що відповідають їхнім потребам, зокрема в інклюзивних і спеціальних групах. Аналіз динаміки відповідних показників дає змогу оцінити зміни в рівні доступу до освітніх послуг та визначити основні тенденції у цій сфері.

Упродовж 2025–2026 років простежується тенденція до збільшення кількості дітей з ООП, які здобувають дошкільну освіту в закладах дошкільної освіти, як загалом по Україні, так і в розрізі типу місцевості. Зокрема, у 2025 році порівняно з 2024 роком їх кількість зросла на 18,6 % загалом по Україні, на 15,9 % у міських поселеннях та на 29,2 % у сільській місцевості. У 2026 році позитивна динаміка збереглася, однак темпи зростання дещо уповільнилися: до 10,1 % загалом по Україні, 12,1 % у міських поселеннях та 2,9 % у сільській місцевості порівняно з 2025 роком. Аналогічна тенденція спостерігається щодо кількості інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. У 2025 році їх кількість зросла на 21,1 % загалом по Україні, на 17,9 % у міських поселеннях і на 32,9 % у сільській місцевості порівняно з 2024 роком. У 2026 році темпи зростання також знизилися і становили 12,4 % загалом по Україні, 14,3 % у міських поселеннях та 6,5 % у сільській місцевості порівняно з попереднім роком, що свідчить про певне уповільнення темпів зростання після періоду більш інтенсивного збільшення (рис. 1).

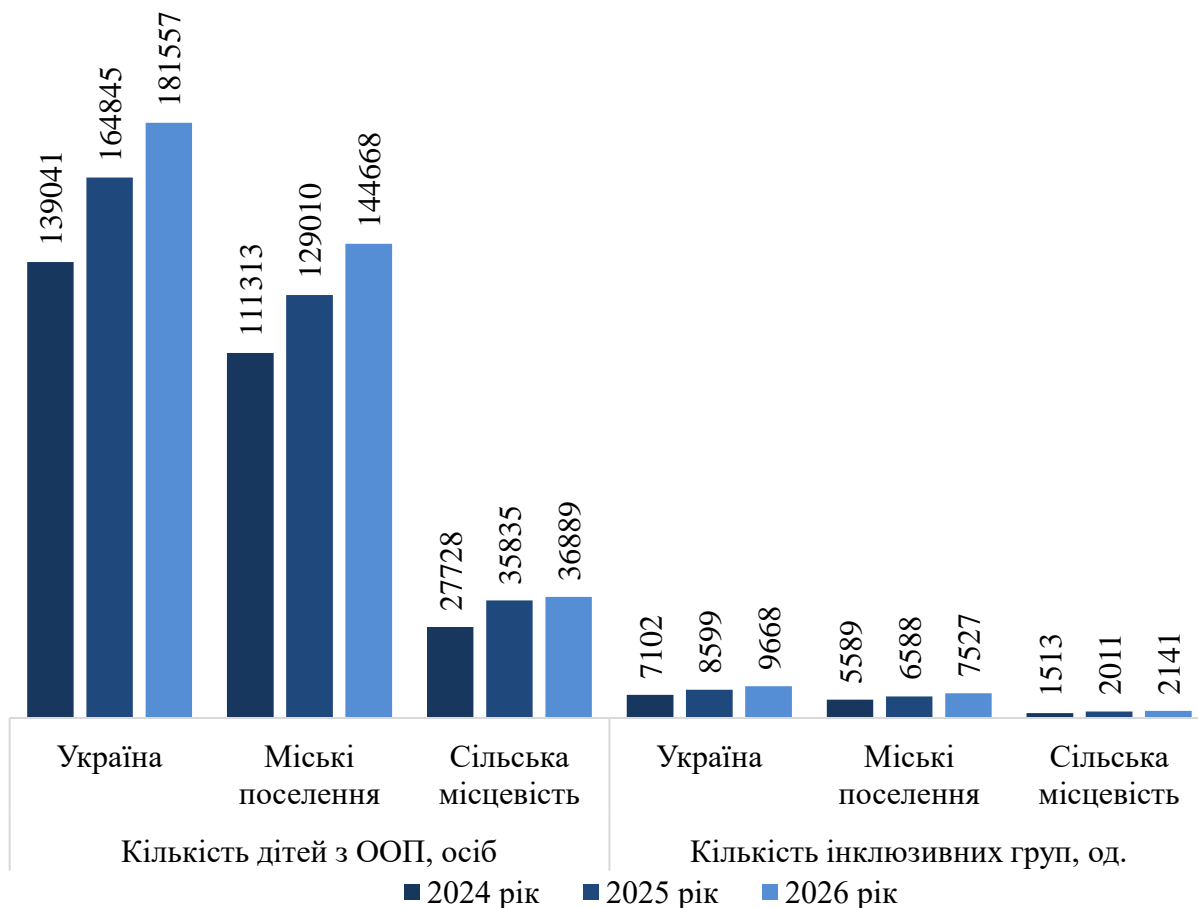

Рис. 1. Динаміка щодо кількості вихованців з ООП й інклюзивних груп у ЗДО за 2024-2026 рр. у розрізі типу місцевості, осіб, од.

Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026¹ рр.

За оперативними даними департаментів освіти обласних військових адміністрацій і КМДА, упродовж 2025 року загалом простежується тенденція до збільшення кількості інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти, що функціонують, а також чисельності вихованців з ООП, які здобувають освіту в таких групах. Зокрема, у грудні в порівнянні з січнем кількість інклюзивних груп зросла на 18,7 %, а чисельність вихованців з ООП – на 19,1 %. Водночас динаміка впродовж року була нерівномірною. Після поступового зростання упродовж січня–травня спостерігається певне зниження кількості вихованців з ООП у вересні, що може бути пов’язано з початком нового навчального року й оновленням контингенту дітей, після чого показники знову демонструють

¹ За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

тенденцію до зростання до кінця року. Кількість інклюзивних груп при цьому зберігала більш стабільну позитивну динаміку впродовж усього аналізованого періоду, що може свідчити про більш поступовий і системний характер змін у їх кількості порівняно з чисельністю дітей (рис. 2).

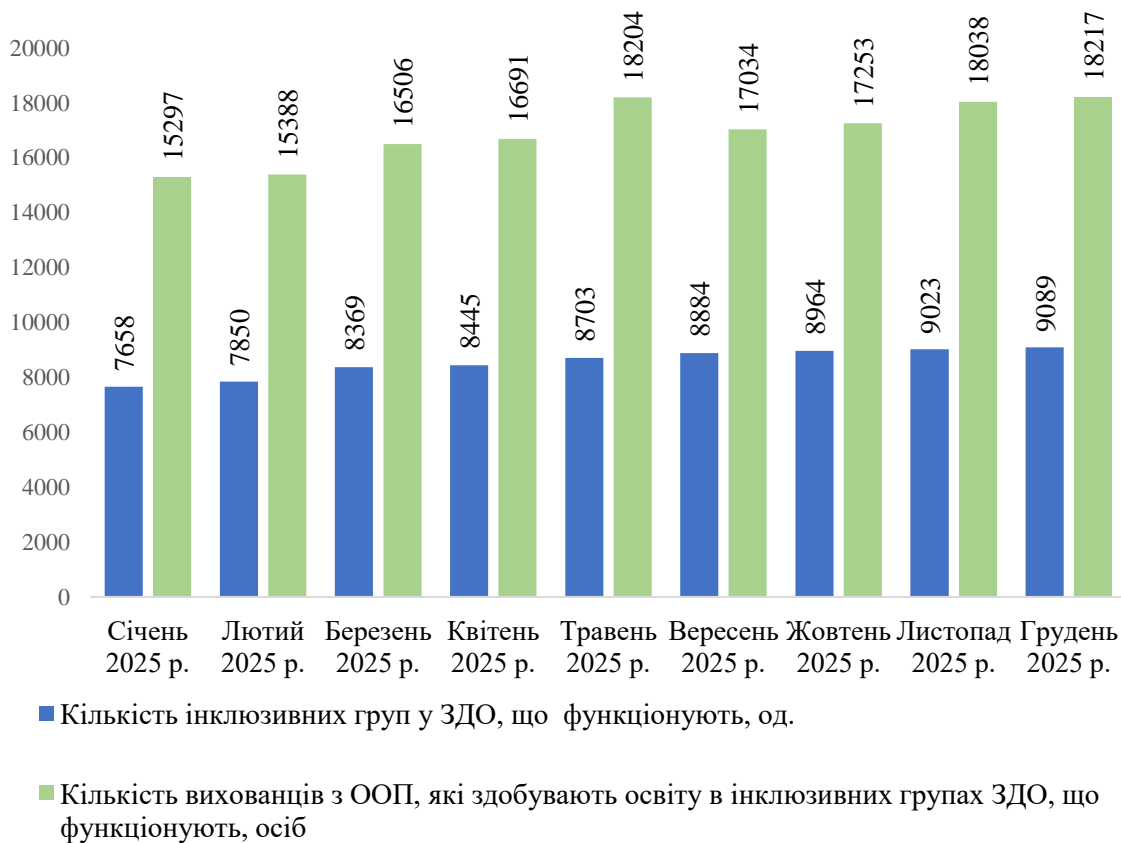

Рис.2. Динаміка кількості інклюзивних груп і вихованців з ООП у ЗДО, що функціонують, за 2025 р., од., осіб

Джерело: складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» Dashboards

За оперативними даними департаментів освіти обласних військових адміністрацій та КМДА, упродовж 2025 року динаміка кількості спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, що функціонують, і чисельності вихованців у них була менш рівномірною. Загалом у грудні в порівнянні з січнем кількість спеціальних груп зросла на 15,0 %, а чисельність вихованців у них – на 2,5 %. Упродовж січня–травня 2025 року кількість спеціальних груп залишалася відносно стабільною з незначними коливаннями, водночас чисельність вихованців поступово зростала. У вересні спостерігається зниження як кількості груп, так і чисельності дітей, що, аналогічно до інклюзивних груп,

може бути пов'язано з початком нового навчального року й оновленням контингенту. У листопаді–грудні зафіксовано збільшення кількості спеціальних груп, що супроводжувалося помірним зростанням чисельності вихованців (рис. 3).

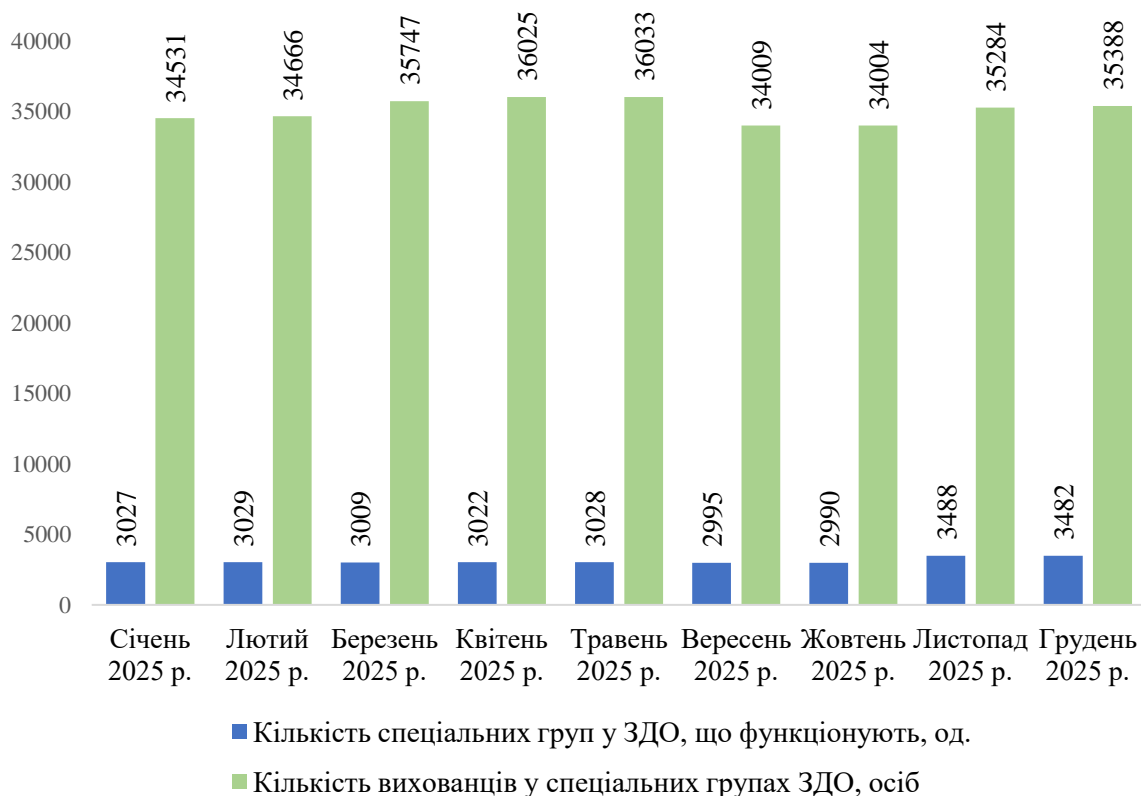

Рис. 3. Динаміка кількості спеціальних груп і вихованців з ООП у ЗДО, що функціонують, за 2025р., од., осіб

Джерело: складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» Dashboards

Кадрове забезпечення дошкільної освіти для дітей з ООП

Кадрове забезпечення є одним із ключових чинників доступності дошкільної освіти для дітей з ООП, оскільки саме наявність фахівців відповідного профілю визначає спроможність закладів освіти організувати освітній процес з урахуванням індивідуальних потреб дітей. Особливу роль у цьому відіграють корекційні педагоги й асистенти вихователів, які забезпечують підтримку дітей з ООП у процесі навчання та розвитку. У цьому контексті важливим є аналіз динаміки чисельності таких фахівців у закладах дошкільної освіти. Аналіз кадрового забезпечення дошкільної освіти для дітей з ООП здійснено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік».

Упродовж 2024–2026 років простежується стійке зростання чисельності асистентів вихователів у закладах дошкільної освіти. Зокрема, у 2025 році їх кількість збільшилася на 17,7 % порівняно з 2024 роком, а у 2026 році – ще на 15,8 % порівняно з попереднім роком. Зростання чисельності асистентів вихователів відбувалося як у міських поселеннях, так і в сільській місцевості. У міських поселеннях у 2025 році їх кількість зросла на 14,3 %, а у 2026 році – на 16,8 %. У сільській місцевості темпи зростання були вищими у 2025 році (на 28,9 %), однак у 2026 році вони знизилися до 13,1 %. Зазначена динаміка узгоджується зі зростанням кількості дітей з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних групах, та свідчить про поступове посилення кадрової підтримки освітнього процесу для цієї категорії дітей (рис. 4).

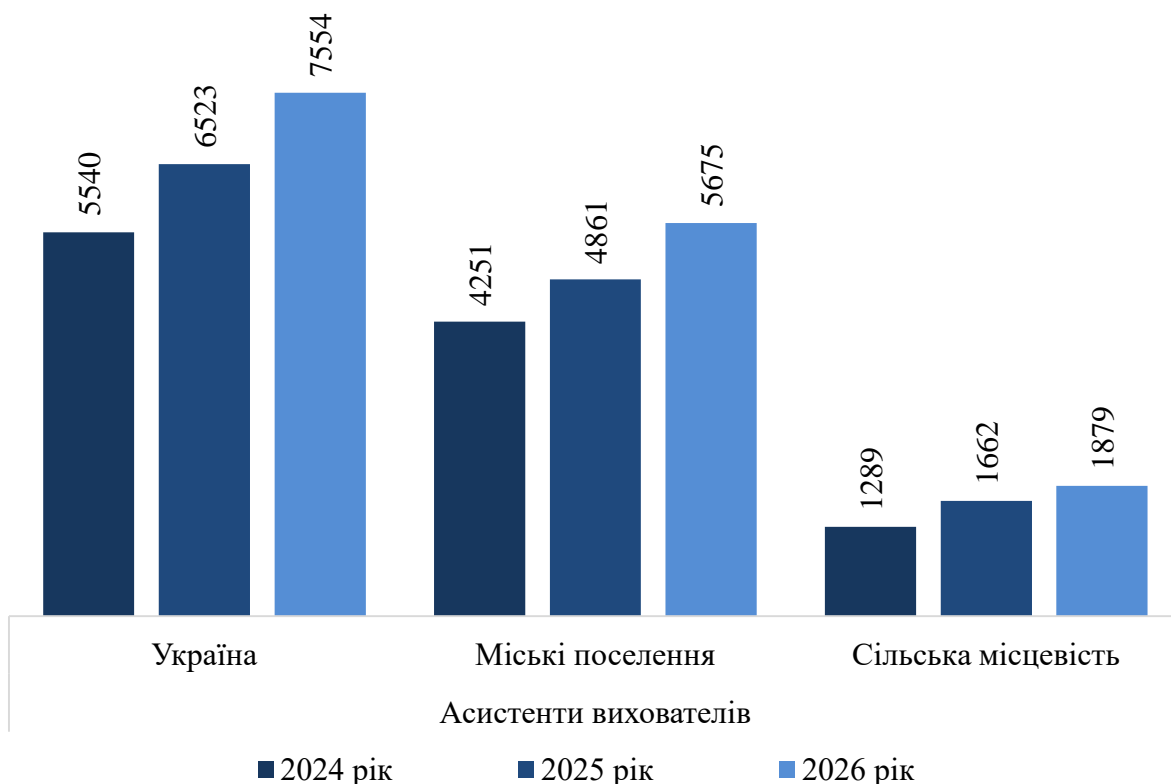

Рис. 4. Динаміка кількості асистентів вихователів у ЗДО (2024–2026 рр.)
за типом місцевості, осіб

Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026² рр.

Чисельність логопедів у закладах дошкільної освіти упродовж 2024–2026 років загалом по Україні залишалася відносно стабільною. У 2025 році їх кількість зменшилася на 1,8 % порівняно з 2024 роком, тоді як у 2026 році зафіксовано незначне зростання на 1,9 % порівняно з попереднім роком. У міських поселеннях динаміка була подібною: у 2025 році чисельність логопедів зменшилася на 3,3 %, а у 2026 році зросла на 1,4 %. Водночас у сільській місцевості спостерігалось зростання їх кількості впродовж усього аналізованого періоду: на 32,1 % у 2025 році та на 10,3 % у 2026 році. Попри це, їх чисельність у сільській місцевості залишається незначною порівняно з міськими поселеннями, що свідчить про наявність диспропорцій у кадровому забезпеченні (рис. 5).

² За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

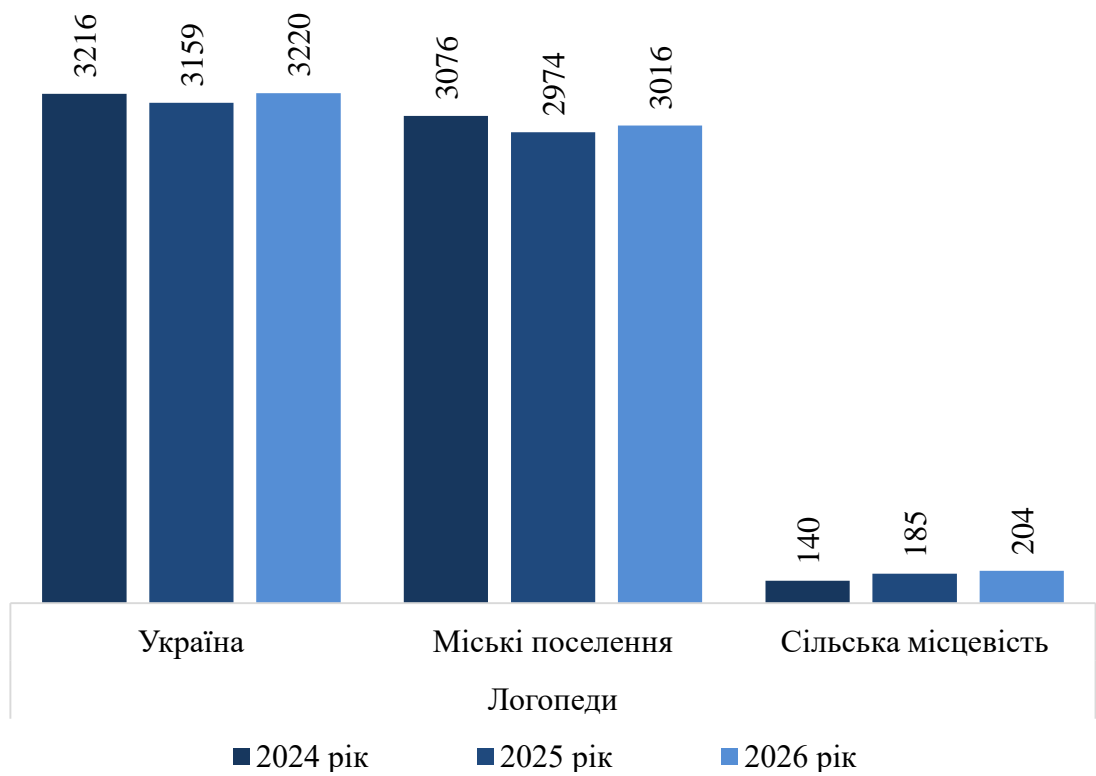

Рис. 5. Динаміка кількості логопедів у ЗДО (2024–2026 рр.) за типом місцевості, осіб
Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026³ рр.

Аналіз кадрового забезпечення закладів дошкільної освіти дефектологами свідчить про нерівномірну динаміку їх чисельності упродовж 2024–2026 років. У 2025 році порівняно з 2024 роком їх кількість зменшилася на 3,9 % загалом по Україні, на 5,1 % у міських поселеннях, водночас у сільській місцевості зросла на 83,3 %. У 2026 році зафіксовано суттєве збільшення чисельності дефектологів: загалом по Україні – у 4,9 раза, у міських поселеннях – у 4,8 раза, у сільській місцевості – у 10,4 раза порівняно з попереднім роком. Така динаміка відрізняється від змін чисельності інших категорій педагогічних працівників і може потребувати додаткового вивчення для коректної інтерпретації (рис. 6).

³ За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

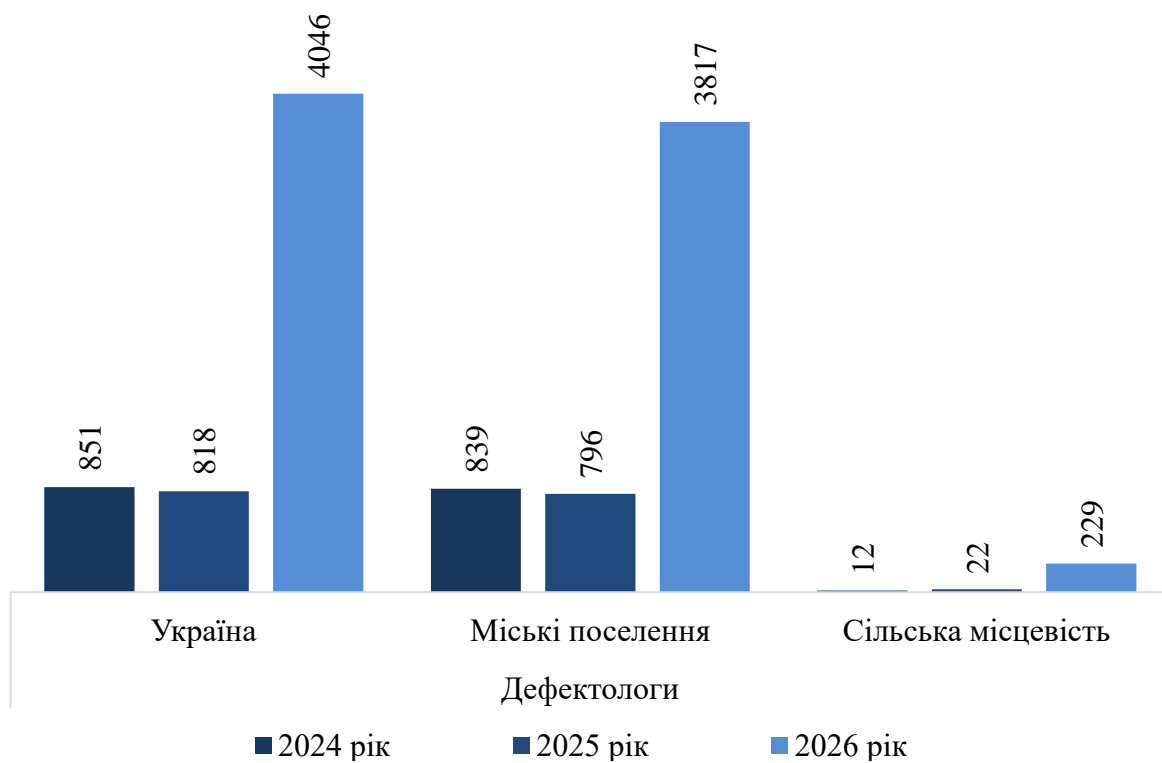

Рис. 6. Динаміка кількості дефектологів у ЗДО (2024–2026 рр.)
за типом місцевості, осіб

Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026⁴ рр.

⁴ За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

Забезпечення безбар'єрного середовища в закладах дошкільної освіти

Забезпечення безбар'єрного середовища у закладах дошкільної освіти є важливою умовою фактичної доступності освітніх послуг, оскільки саме рівень облаштування інфраструктури визначає можливість безперешкодного перебування дітей, зокрема з ООП, у закладі. На відміну від кадрового чи організаційного забезпечення, показники фізичної доступності мають більш інерційний характер змін і відображають поступовість модернізації освітнього простору. У цьому контексті доцільним є аналіз рівня забезпеченості закладів дошкільної освіти ключовими елементами безбар'єрності, зокрема пандусами та поручнями, ліфтами (підйомниками), а також спеціально обладнаними санітарними приміщеннями для осіб з інвалідністю. Аналіз здійснено на основі даних державної статистичної звітності, що дає змогу оцінити наявність відповідної інфраструктури, так і динаміку її поширення.

Серед усіх показників безбар'єрності частка закладів дошкільної освіти, забезпечених пандусами та поручнями, є найбільшою. Упродовж 2024–2026 років простежується її поступове зростання як загалом по Україні, так і в розрізі типу місцевості. Зокрема, у 2025 році порівняно з 2024 роком цей показник збільшився на 2,0 процентного пункту загалом по Україні, на 2,2 – у міських поселеннях та на 1,8 – у сільській місцевості. У 2026 році позитивна динаміка збереглася, однак темпи зростання дещо уповільнилися: на 0,7 процентного пункту загалом по Україні, тоді як у сільській місцевості зростання було більш відчутним (на 1,3), а у міських поселеннях показник практично не змінився. Попри позитивну динаміку, рівень забезпеченості закладів дошкільної освіти пандусами та поручнями залишається обмеженим, оскільки навіть у 2026 році такими елементами безбар'єрності обладнано менше половини закладів. Водночас вищі показники у сільській місцевості

порівняно з міськими поселеннями можуть свідчити про відмінності в темпах оновлення інфраструктури закладів дошкільної освіти (рис. 7).

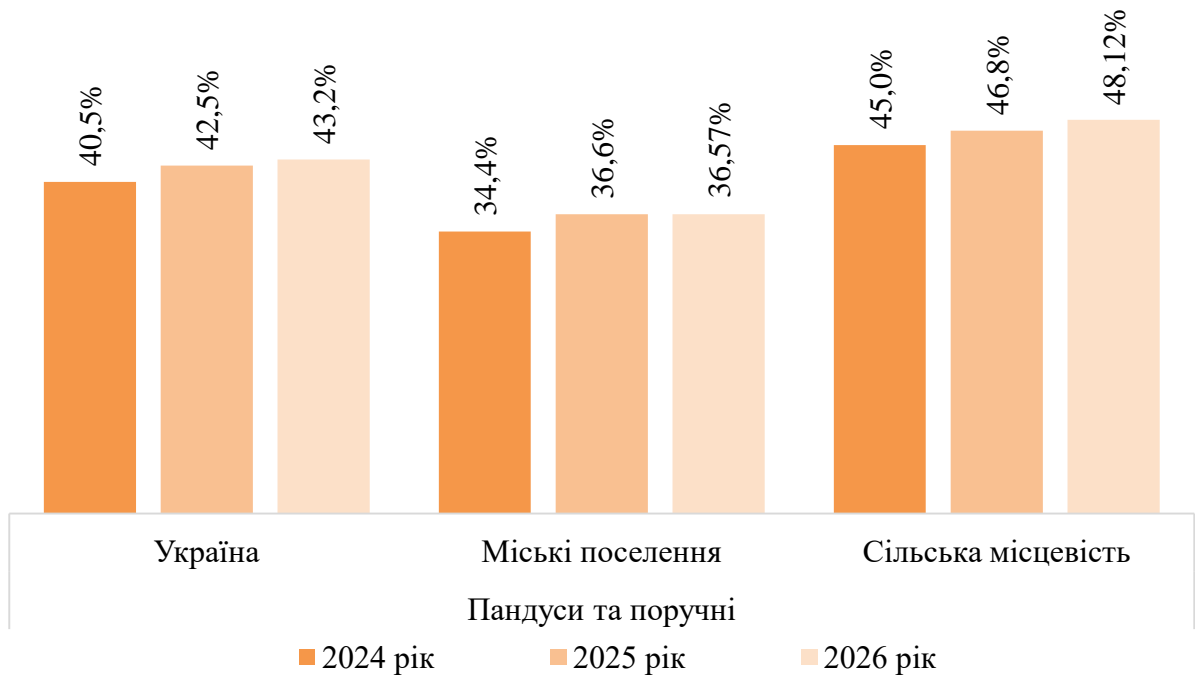

Рис. 7. Динаміка частки ЗДО, обладнаних пандусами та поручнями (2024–2026 рр.), за типом місцевості, %

Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026⁵ рр.

Рівень забезпеченості закладів дошкільної освіти ліфтами (підйомниками) залишається вкрай низьким, попри наявність певної позитивної динаміки. У 2025 році порівняно з 2024 роком частка таких закладів збільшилася з 1,2% до 2,3% загалом по Україні, з 2,0% до 3,4% у міських поселеннях та з 0,5% до 1,5% у сільській місцевості. Водночас у 2026 році спостерігається зниження показників: до 1,7% загалом по Україні, 2,9% у міських поселеннях та 0,8% у сільській місцевості. Незважаючи на певні коливання, частка закладів, обладнаних ліфтами (підйомниками), залишається незначною у всіх типах місцевості, що обмежує можливості забезпечення повної фізичної доступності освітнього середовища (рис. 8).

⁵ За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

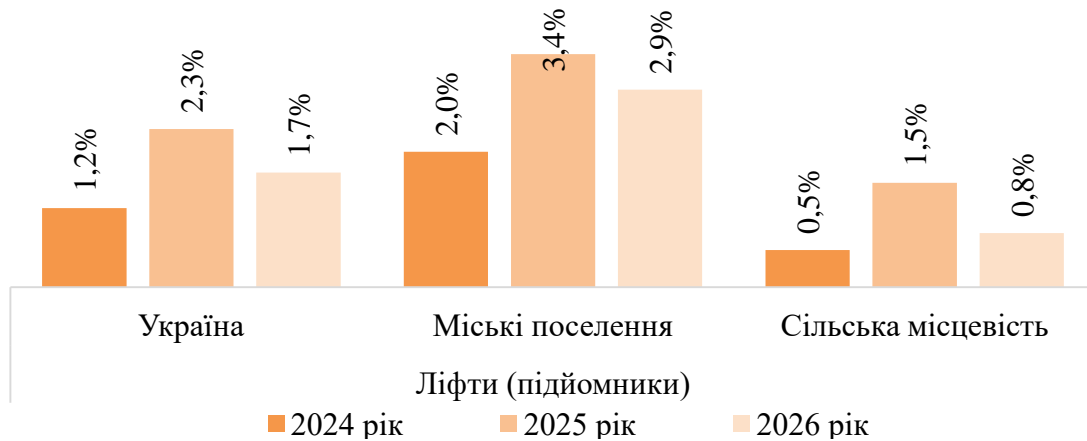

Рис. 8. Динаміка частки ЗДО, обладнаних ліфтами (підйомниками) (2024–2026 рр.), за типом місцевості, %

Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026⁶ рр.

Динаміка забезпеченості закладів дошкільної освіти спеціально обладнаними туалетними кімнатами для осіб з інвалідністю є менш однорідною. У 2025 році порівняно з 2024 роком частка таких закладів зросла з 3,7% до 5,2% загалом по Україні (на 1,5 процентного пункту). Водночас у міських поселеннях цей показник зменшився з 4,2% до 2,5%, тоді як у сільській місцевості, навпаки, зріс з 3,4% до 4,6%. У 2026 році ситуація змінилася: загалом по Україні частка закладів, обладнаних спеціально пристосованими санітарними приміщеннями, зменшилася до 4,4%, у сільській місцевості – до 3,6%, тоді як у міських поселеннях показник зріс до 5,6%. Така динаміка свідчить про відсутність стійкої тенденції в забезпеченні закладів дошкільної освіти відповідною інфраструктурою (рис. 9).

⁶ За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

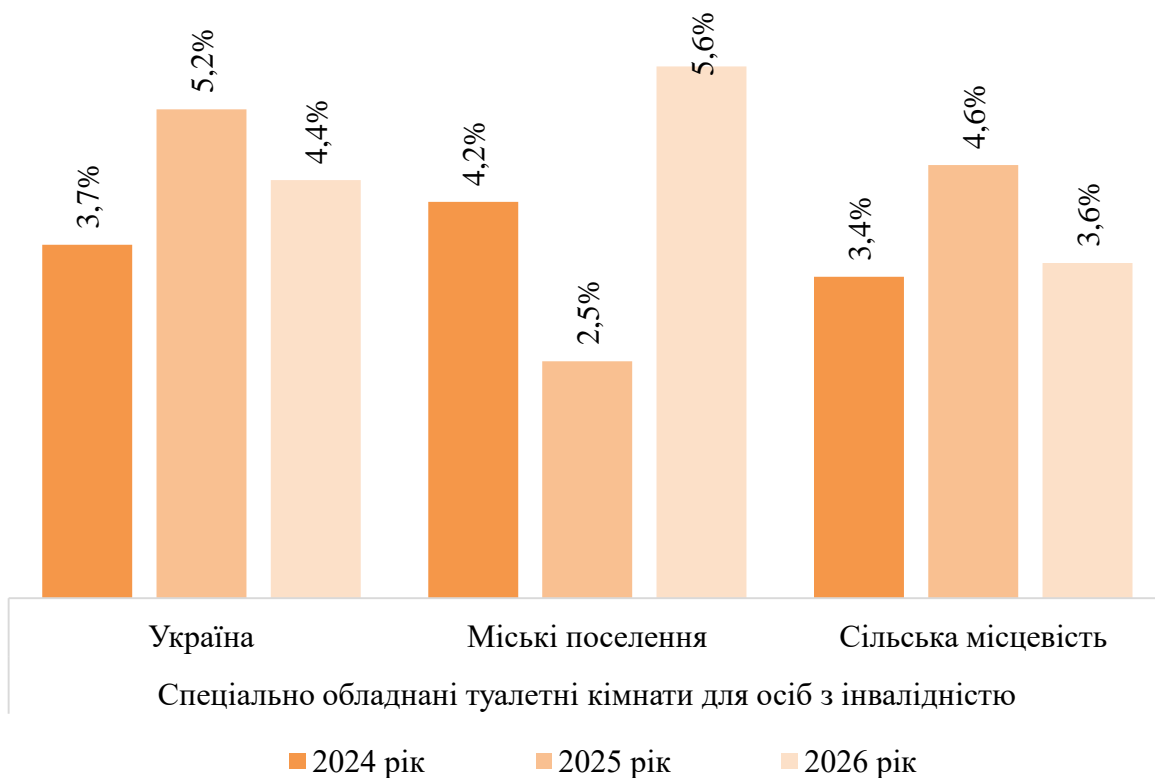

Рис. 9. Динаміка частки ЗДО, забезпечених спеціально обладнаними туалетними кімнатами для осіб з інвалідністю (2024–2026 рр.), за типом місцевості, %

Джерело: складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025, 2026⁷ рр.

⁷ За оперативними даними станом на квітень 2026 року.

Висновки

У межах дослідження здійснено аналіз стану та динаміки доступності закладів дошкільної освіти, зокрема для дітей з ООП, на основі даних за формою № 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік», а також оперативної інформації департаментів освіти обласних військових адміністрацій і КМДА. Метою дослідження було оцінити ключові тенденції розвитку доступності дошкільної освіти щодо охоплення дітей з ООП освітніми послугами, кадрового забезпечення та рівня створення безбар'єрного середовища.

Загалом результати аналізу свідчать про розширення доступу дітей з особливими освітніми потребами до дошкільної освіти: у 2025 році чисельність таких дітей зросла на 18,6 %, а у 2026 році – ще на 10,1 %. Водночас розвиток окремих складових доступності є нерівномірним: показники, що характеризують охоплення освітніми послугами, зростають швидше, ніж показники інфраструктурної доступності.

За результатами виконання завдань дослідження встановлено такі тенденції:

1. Щодо доступу дітей з особливими освітніми потребами до дошкільної освіти.

Простежується стійке зростання чисельності дітей з ООП і кількості інклюзивних груп: у 2025 році кількість інклюзивних груп зросла на 21,1 %, у 2026 році – на 12,4 %. Дані оперативного моніторингу за 2025 рік також підтверджують позитивну динаміку: кількість інклюзивних груп збільшилася на 18,7 %, а чисельність дітей з ООП у них – на 19,1 % (грудень порівняно з січнем). Водночас у 2026 році зафіксовано уповільнення темпів зростання порівняно з попереднім роком. Зазначена динаміка свідчить про збереження тенденції до розширення доступу дітей з ООП до дошкільної освіти.

2. Щодо кадрового забезпечення дошкільної освіти для дітей з ООП.

Зафіксовано суттєве зростання чисельності асистентів вихователів: на 17,7 % у 2025 році та на 15,8 % у 2026 році, що загалом відповідає тенденції щодо збільшення кількості дітей з ООП в інклюзивних групах. Чисельність логопедів залишалася відносно стабільною (зміни в межах ± 2 %), однак зберігається значний дисбаланс між міською та сільською місцевістю. Водночас у 2026 році зафіксовано різке збільшення чисельності дефектологів (у 4,9 раза загалом по Україні), що суттєво відрізняється від динаміки інших категорій педагогічних працівників і потребує додаткового вивчення.

3. Щодо забезпечення безбар'єрного середовища у закладах дошкільної освіти.

Частка закладів, обладнаних пандусами та поручнями, зростає з 40,5 % у 2024 році до 43,2 % у 2026 році, однак залишається недостатньою, оскільки не досягає половини від загальної кількості закладів. Частка закладів, обладнаних ліфтами (підйомниками), залишається вкрай низькою та коливається в межах 1,2–2,3 % із подальшим зниженням до 1,7 % у 2026 році. Забезпеченість спеціально обладнаними санітарними приміщеннями також залишається низькою (3,7 % у 2024 році, 5,2 % у 2025 році та 4,4 % у 2026 році) і характеризується нестійкою динамікою.

Отримані результати дозволяють окреслити напрями, що потребують подальшого поглибленого аналізу. Зокрема, доцільним є більш детальне дослідження чинників, що впливають на нерівномірність розвитку інфраструктурної доступності, диспропорцій у кадровому забезпеченні, а також причин суттєвих змін у чисельності окремих категорій педагогічних працівників. Подальші дослідження у цьому напрямі сприятимуть формуванню обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення доступності дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами.